

David Richter

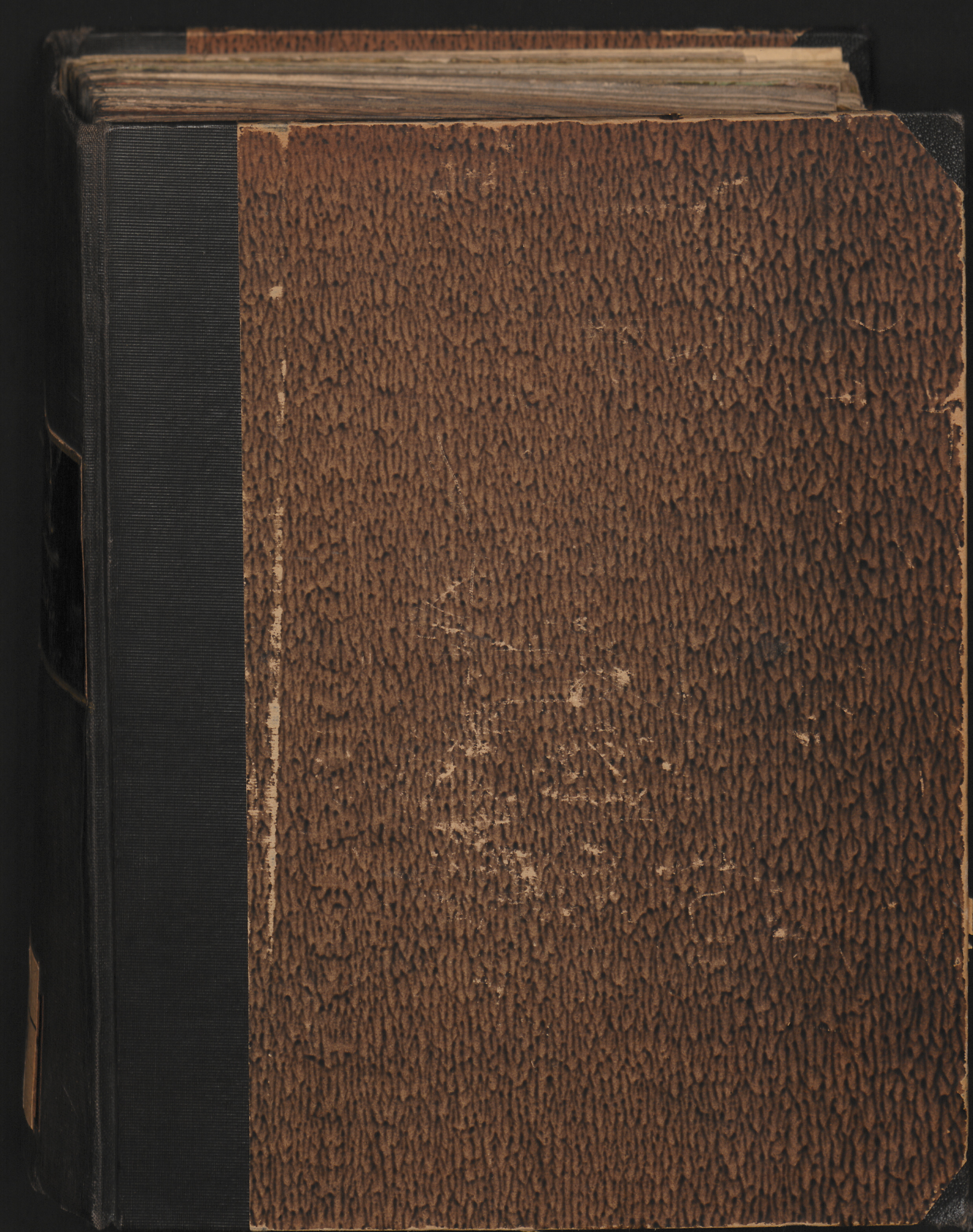
Ad Gloriosissimum Natalem Serenissimi Ducis Atque Principis, Domini Caroli Leopoldi, Ducis Regnantis Meclenburgici ... Cras D. XXVI. Novembr. A. 1745. ... In Gymnasii ... Celebrandum ... Invitabat

Rostochii: Adlerus, [1745]

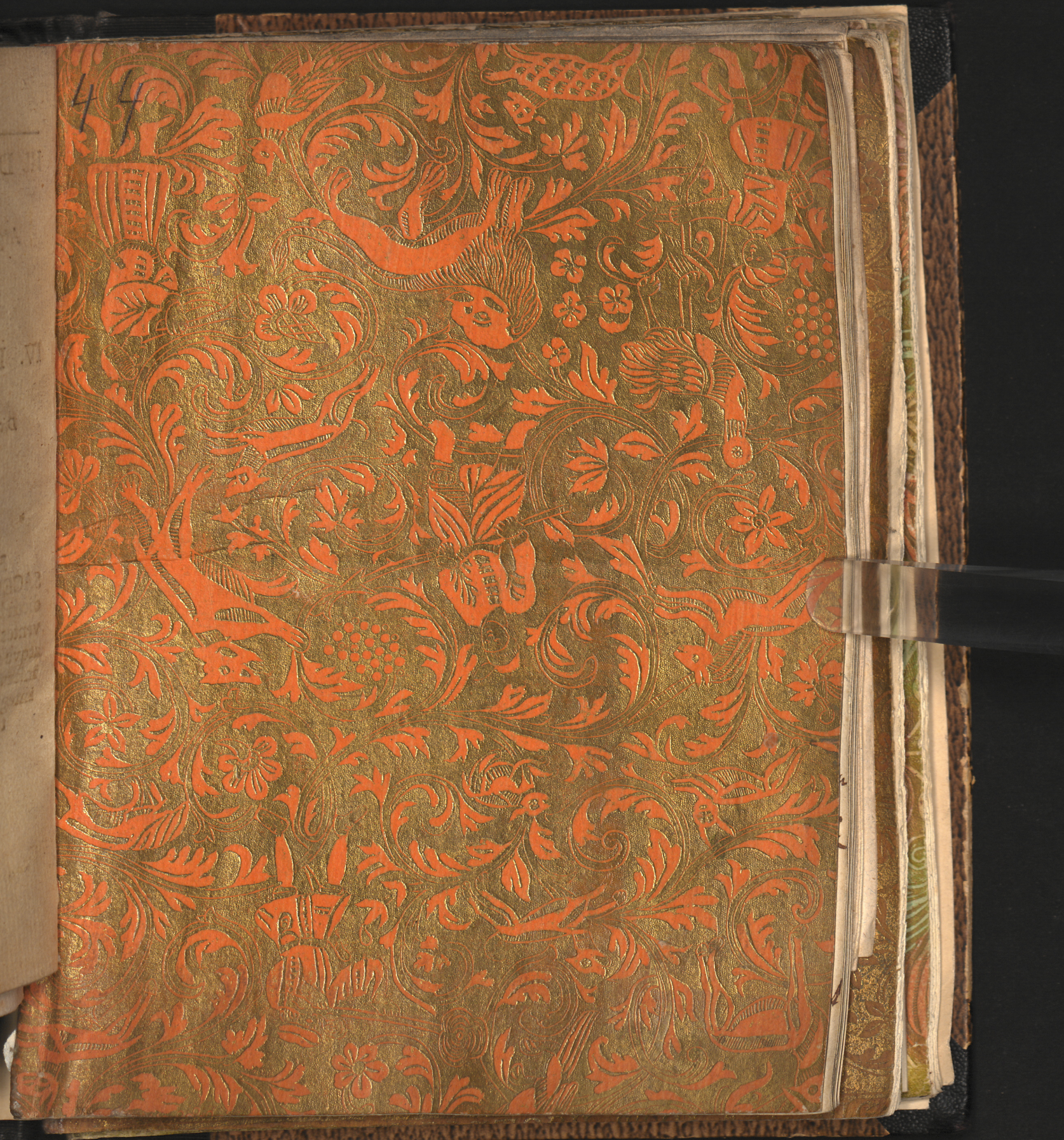
<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn832347906>

Druck Freier Zugang

DK-9453 (1)

AD
 GLORIOSISSIMUM NATALEM
 SERENISSIMI DUCIS ATQVE
 PRINCIPIS,
 DOMINI
CAROLI LEOPOLDI,
 DUCIS REGNANTIS MECLENBURGICI, PRIN-
 CIPIS VANDALIÆ, SVERINI ET RACEBURGI, CO-
 MITIS ITEM SVERINENSIS, TERRARUM ROSTOCHII
 ATQVE STARGARDIÆ DYNASTÆ,
 DOMINI NUTRITIHQVE NOSTRI CLEMENTISSIMI,
 DIVINIS AUSPICIIS CRAS, D. XXVI. NOVEMBR. A. 1745.
 NOBIS BONISQVE OMNIBUS REDEUNTEM,

ATQVE
 FESTIS SOLENNIORIBUSQVE ORATIONI-
 BUS IN GYMNASII AUDITORIO MAJORI,
 HORA IV. POMERID. CELEBRANDUM

PATRES UTRIUSQVE REIPUBLICÆ,
 UT IISDEM AUDIENDIS BENEVOLI ATQVE ASSIDUI INTER
 SINT, OMNI OFFICIO & OBSEQVIO

INVITABAT
M. DAVID RICHTER,
 GYMN. GUSTROV. RECTOR.
 SCRUTATUS TÒ ΠΠ EX II. REG. XIX. 28. &
 JES. XXXVII. 29.

*Ex
 Bibliotheca
 Academiae
 Rostochiensis*

R O S T O C H I I,

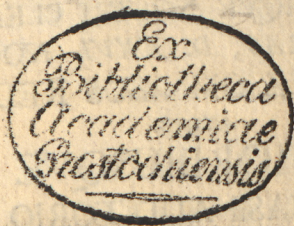
Typis JOH. JAC. ADLERI, SERENISS. PRINC. & ACAD.
 Typographi.

*Im. J. J. Richter
 Friedrich
 zu Mecklenb.*

191.

1745

*introversianig
 M.D.R.*

I. N. D. A.!

Ne aliquando annulus, per nares patulas capitis bubalini trajectus, nos offendat, exposituros, de præstantissimis Serenissimorum Ducum Meclenb. tesseris gentilitiis, hac quidem vice phrasin Scripturæ, qua imperitum vulgus plerumque per ludibrium abuti solet, scrutabimur, alii reservantes opportunitati, originem erroris illorum, qui, quia quidlibet audendi pingendique habent facultatem, naribus bubalinis non aureum, sed argenteum, qui autem verius fuisset eburneus, immiserunt annulum primi. Quia vero periculum est, ut exhauriamus dicenda singula, priora saltem nostri hemistichii verba explicare studebimus, quæ per metaphoram a piscatoribus fere desumpta, sicuti mox subsequentiâ ab agasonibus. Omnia vero sine amore & rursus sine odio ita inquiram, ut liquido appareat, soli veritatis studio locum fuisse relictum. Sancta autem Hebraici fontis veritas ita prius nostrum hemistichium utrobique, II. Reg. XIX, 28. nempe & Jes. XXXVII. 29. effert,

וְשִׁמְתִי חֲחִי בַאֲפֶדָה

quam LXX Interpretes in priore loco aliquatenus servarunt, trans-

A 2

transferentes: καὶ θήτω γὰ ἀγκιστρὰ μὲς ἐν τοῖς μυκτῆράσι σθ; ast in Esaiæ loco ita mutarunt, ut facile appareat, Spiritum illum unitatis, fontis Hebraici autorem ad iudicemque, procul ab iisdem recessisse. Licet enim in eadem versentur causa; ita tamen ibidem reddiderunt: καὶ ἐμβάλῃ Φιμὸν εἰς τὸν ῥῖνὰ σθ. Quam apte ineptave autem ὁ Φιμὸς naribus applicetur, ne quid de eo dicam, quod per nares dicatur trajiciendus, infra apparebit pluribus. Retuli autem secutusque sum lectionem edit. VATICANÆ, cum sua versione latina instructa, quam cum luculenta sua prefatione, variis lectionibus, FLAMINIIQUE NOBILII annotationibus recudendam curavit JOH. MORINUS, Paris. 1628. fol. laudatam & b. FABRICIO in *Btheca Græc.* III. 12. p. 327. & *Btheca Sacra* le LONGIO-BOERNERIANÆ Part. I. Cap. 3. p. 425. Neque inconsultam prætermisi novissimam γὰρ ὁ edit. Lips. REI-NECCIANAM. Quando itaque b. DAVID WOLDERUS, quem in Diaconorum Ecclesiæ Hamburg. ad S. Petri, ferie, reperio in FABRICII *Memor. Hamb. Volum. 2do* p. 865. in sua *Bibliorum Qvadrilingg.* edit. hanc lectionem ad 2 Reg 19. 28 exhibet: καὶ ἐμβάλῃ τὸ ἀγκιστρὸν μὲς εἰς τὰς μυκτῆράς σθ, singularique numero fontis Hebræi tenacius inhære maluit, parum abest quin credam, ALDINAM γὰρ LXX, edit. prælatam ab ipso fuisse Sixtinæ s. Vaticanæ. Ut namque ita conjiciam *Btheca Sacra* LONGIO-BOERNERIANA, cum Polyglottorum Wolderianorum injicit mentionem Part. I. cap. I. p. 26. fecit. Consulere nunc juvat JONATHANIS *Targum in Prophetas priores* seu Libros Historicos, qui textum Hebr. ita transtulit: וְאֲשִׁי שָׂרִין בְּלִיסְתָּךְ. Vide. quomodo non solum pluralem: *Et imponam hamos prætuleroit*, sed locum quoque cui hamos vult insertos, mutaverit, quia pro naribus substituit *maxillas*. *Bibel Teutsch, das ist alle Bucher Alts und Nüms Testaments &c.* Gedruckt zu Zürich bey Christoffel Groschever 1549. in 8vo, quæ vulgo TIGURINA audit versio, de qua, industriale LONGII atque BOERNERI copiosius docebit l. c. Part. 2. p. 249. sqq. Lutheri vitula aravit, priorem locum vertens: *So wil ich dir einen ring AN dein nasen legen.* Esaiam vero ita corrupit: so

wil

wil ich dir einen Ring IN die nafen legen. *Germanica recentissima-*
que Judaeorum versio germ. quam ob sumtus haud inglorie expen-
 sos, vulgo JOSEPHO illi ATHIAE tribuimus, & de qua praeter ge-
 neralem relationem, *Allgemeinen Vorbericht, Bibliis praemissam*
Pentaplis, Wandesbeci 1711. editis, in compendio legi meretur
Hist. Bibeca FABRICIANAE Part. I p. 21. Hebraicam veritatem
 pressius fideliusque secuta, ita utrumque locum expressit. *Wil ich*
meine Ringel tuhñ in deine Naslöcher. Neque VULGATAM pra-
 tereamus, quae utrobique haec est: *Ponam itaque circulum in naribus*
tuis. Hunc proinde *circulum* in Latina versione, quae Sixtinæ
 7^{av} 8^{av} editioni nonnunquam additur, fuisse in Etsaia retentum,
 quis mirabitur, licet 2 Reg. 19. ita vertisset: *Et ponam hamos meos*
in naribus tuis: interque omnes constet, circulum differre ab annu-
 lo, ut superficies a corpore. Ex Vulgata Latina Germanicam.
 CASP. ULENBERGII factam esse versionem: *Wil ich dir einen*
Ring IN deine Nase legen, in propatulo est, quemadmodum PIS-
CATORIS germanica ex JUNIO-TREMELLIANA: ponam hamum
meum in naso tuo, fecit so wil ich meinen Haken AN deine Nase legen,
quam BELGICA versio: so sal ick mijne Haec in unen Neuse legen
fere sequitur. Die Mystische und Profetische Bibel A. 1712. Mar-
purgi edita in 4. Lutheri versionem fere sequitur, nisi quod suf-
 fixum pronomiale conservaverit. Ita enim illa se habet: *wil ich*
dir Meinen Ring IN d. N. l. Quilibet ergo, vel nobis non admo-
 nentibus, facile videt, cardinem totius causae versari, in vocis He-
 braicae נֶחֱמֶה vel נֶחֱמֶה significatione, feliciter periteque eruenda.

Hunc itaque laborem ita subibimus, ut quemadmodum ex b.
 DANZII consilio in *Literat. §. 29. observ. cujuslibet derivationis*
veritas recte exploratur per convenientiam 1. formationis,
& 2. significationis cum sua origine; ita quoque sollicitam
 prius habeamus rationem formationis, quam de significatione
 ejus statuamus. Multiplex enim, BUXTORFIO, gravissimo hu-
 jus rei autore, in *Thef. Gram. I. 56. p. m. 296 usus & fructus est, No-*
minum originem secundum distinctas formas & classes considerare, id quod
pluribus etiam docet Cel. GUSSETIUS in praefat. ad Commentar.
Ling. Ebr. apud b. HILLERUM in Instit. Ling. Sanctae p. 379. fin-
A 3
gulaque

gulaque pro suo more egregie confirmat DANZIUS cum in *Formis Nom simplicium*, tum in *præfat. Rabbinismo Enuclæato* præmissa, ipseque Rabbinismi §§. prioribus. Agedum! hanc operam non subterfugiamus, quin ita statuamus: Hebræorum חָח esse ex Quiescentibus Ain formandum, illique (τ) esse proprium, ad formam צַצ Conf. DANZIUS in *Form. Nom. Classe I. Num. I. 6. BUXTORF. in Thes. l. c. p. m. 316. circa fin.* Notabis vero hoc (τ) esse impurum, quia literam compensat abjectam. Conf. DANZII *Gramat. §. 17. caut. 3 & 6.* Sed חָח cum (-) aut ejusdem esse formæ, ut pro (τ) alternet (-) ex DANZ. §. 26. II. 2. γ. quod etiam in צַצ aliisque obtinet, Vid. BUXTORF p. 313. aut esse ad formam רַבֵּשׁ, ut pro חָח esset חָח cum suo (-) proprio ex DANZ. §. 17. caut. I. n. 2. sicuti ex רַעֵר est רַעֵר. Vid. DANZ. l. c. n. 24. p. 8. Alteram vero vocem חָח pariter ex Quiesc. secunda formandam esse, sed vel ad form. כְּבוֹר, ut pro יְחוּר excidente media esset חָח, aut ad form. סוֹד num. 22. 6. sive שׁוֹב num. 4. 6. ap. DANTZIUM, adjecto utrobique ex lectionis legibus (-) genubha heic necessario. Nec est quod quemquam heic moveat singularis formatio hujus nominis in plurali, qui חָחִים est, quia grammatici fere omnes uno ore consentiunt, & semel tantum 1. Sam. 13. 6. hunc pluralem occurrere, & irregularem esse eundem. Videatur e multis DANZIIUS *Instit. §. 22. III. obs. 2. β. STARKII Gram. Ebr. in Hypomnem. p. m. 247. BECKII. Suscitab. Regula 42. V. n. 5. p. m. 19.* Facile ex his videbimus, radicem nominis nostri, quamcunque etiam elegeris, hodie quidem esse deperditam seu inusitatam; sed veram tamen ejusdem significationem esse eruendam ex illis Scripturæ locis, in quibus hoc ipsum nomen satis est obvium. Perquam commoda se hic offert occasio, naturam horum verborum, quæ etiam *Cava vas* appellantur, earumque peculiarem significandi modum ex S. R. LOESCHERI egregio alioquin libro *de Caus. Ling. Ebr. II. 6. 12. p. 374.* discutiendi, sed modestiæ, programmatisque limites limam Grammaticalem adhibere ventant, quare FORSTERUM genuinum illum fontis Hebr. venatorum

rem

rem, iniquior licet iusto fit in Rabbinos, consulemus, qui in suo *Diction. Hebr.* ad vocem **חיה** perite non minus quam considerate formalem hujus vocis significationem arcessit a *spina*, quam vel naturalem facit ex terra natam, vel artificialem ex ferro factam, qua aliquis perforatur & captivus constringitur ac retinetur. Ex inductione deinceps locorum Scripturae, ope Concordantiarum Hebr. sedulo collectorum probat, alterutram spinæ significationem in Sacris valere paginis, locaque nostra vertit: *Et ponam spinam meam in nasum tuum.* Spinam namque intelligit artificialem, sive hamum piscatorium. Quando ergo annulus spinæ formam assumerit, tunc quoque nostrum **חיה** scite transferetur per annulum, ejusque significatum obtineat. Alta interim mente hæc Forsteriana nobis manebunt reposita, quia paulo post videbimus, ex Forsteranis rivulis ita sua irrigasse MERCERUM arva, ut non injuste transcripti Forsteri reus accusetur CRENIO. Part. 10. *Animadvers.* suar. p. 197. id quod data quasi opera uberius probavit MAUKISCHIUS de *Notit. DEI Natur.* in Tract. præmiali p. 68. & alibi passim. In solius vero Forsteri haud acquiescamus auctoritate, sed ad judæorum Doctores transeamus, illosque etiam de Grammatica vocis significatione sollicitemus, LUTHERI consilium secuti, Tract. de **חיה**. Tom. VIII. Altenb. fol. 506. daß man die Sprache und Grammatica von den Juden lernet, das ist fein und wohl gethan. R. DAVIDI KIMCHIO autem, Principi illi Grammaticorum & Lexicographorum Hebraicorum, primas hæc jure meritoque suo tribui partes, is certe in dubium non vocabit cui ejus **מכיל** & **שורש** sunt cogniti, licet possidentes eum beatos prædicavero, quia invisum fere in his oris est animal. Neque inficiabor, quia dies diem docet, quædam, ratione methodi, hodie in Kimchio ad meliorem reduci posse ordinem, quod non frustra docuerunt WOLFIUS in *Hist. Lexic. Ebr.* p. 35. seqq. & in *Biblioth. Hebr.* Part. I. n. 495. p. 299. atque S. R. LOESCHERUS de *Caus. Ling. Ebr.* I. 1. 12. p. 167. Is autem doctissimus Hebræorum Grammaticus, idemque interpretæ Kimchius (uti NIC. FULLERO in *Miscell. Sacr.* V. 8. f. m. 262. Tomo VII. *Critic. Sacrorum* audit

audit) apud PAGNINUM in suo Thesauro Ling. Sanctæ, edit. 1614. fol. m. 611. voce חר, Exod. 35. 22. postquam per fibulam fuerat redditum : Est enim inquit ornamenti genus, quod vulgo חר, spinellam vocant, i. e. Fibulam vel uncinum, aut aluthæ acum. Et est instar acus qua perforant & neclunt duas oras vestis subgunture. Ita Kimchium expressit Santes Pagninus, qui Luthero in explicat ad Gen. 4. Tomo. IX. Altenburg fol. 142. hoc laudis testimonio dignus videbatur. Ein gelehrter Grammaticus, und wie er mich ansiehet, auch fleißig, quod in Tract. cit. חר ita protulit. Die zween Männer, Sanctes und Munster, haben studio incredibili & diligentia inimitabili die Biblia verdolmetschet, viel guts damit gethan. Aber die Rabbinen sind ihrer etwa zu mächtig, daß Sie auch der analogie des Glaubens gefeilet, der Rabbinen Glossen zu viel nachgehenget haben. Nihilo tamen fecius ne quidem Kimchium affecutus Mercero videtur Pagninus, cui recognoscens hæc Mercerus, statim addidit : Hoc in Kimchio non invenio, sed vernacule, ago de fomilho. Est cognatum cum חר spina nomine. Unde & pro hamo qui ex spina fit. & pro compedibus in morem spinae factis sumitur. חר idem (En Forsteri verba modo adducta) vel spinam e terra natam, vel artificialem significat ex ferro, quo quis captivus detinetur. Postea subjungit Pagninus : Et sic appellatur hamus, quo pisces capiuntur, eo, quod perforet eorum maxillas, inquit R. David. Jes. 37. Et ponam hamum meum in naso tuo. Hieronymus, circulum. Idem 2. Reg. 19. & Ezech. 29. NICOLAUS autem FÜLLERUS Miscellan. Sacr. V. 13. f. m. 269. Tomo VII. Critic. Sacr. mendosam Kimchii priorem lectionem ad Exod. 25. ita emendandam putavit, ut Ago de pomilo, i. e. acum pomellatam sive capitatam reponat, quo distingvatur ab acu sarcinatrice atqve ornatrice. Hebræi enim, FULLERI sunt verba, satis apte & ad naturæ antiquissimum usum & necessitatem perquam accommodate eadem voce חר spinam & aciculam designare consueverunt. Priscis enim & rudibus illis seculis, nondum reperto aciculæ & fibulae conficiendæ artificio, facile utriusque vicem supplevit Spina, instrumentum a natura fabricatum & nusquam non obvium atqve expositum. Hinc illud VIRGILII Æneid III. 594. conserto tegmine spinis & TACITI, de Mor. Germ. c. 17. I. Teg.

Tegmen omnibus sagum, fibula, aut si desit, spina confertum explicare fatagit idem Fullerus. Nu lam itaqve ullius annuli vides mentionem factam, ne dum quod naribus, praesertim bubalnis sit injiciendus, fuerit imperatum. Pedem jam promovebimus ad eju- dem gentis פרושים sive Interpretationes S. Scripturae, agmen- que etiam ducat Coryphaeus KIMCHIUS, qui quidem, quia potest intelligi, locum 2. Reg. 19. 28 his illustravit verbis: חרוי הוא הברזל כסין מחט וראשו כפוף נוקב אף הרג ולחו ומעלון אותו מן המים וכן וכחוח הקיב דוויו ונתתי החום בלחייך: i. e. חרוי est ferrum referens figuram acus, cujus caput reflexum est, perforans caput piscis aut maxillas ejus, cum extrahunt eum e aquis, quemadmodum liquet obviumque est Job. 40. 26 & Ezech. 38. 46. R. LEVI ben GERSOM, Kimchiano lateri in Bibliis Buxtorf. appositus, eadem fere exhibet, h. m. והוא רברול i. e. Ferrum est quo capiunt pisces. Hamum indigitari facile intelligunt omnes, qui spinam refert artificialem ex ferro factam, unciniqve figura praeditam, quae instrumenti genus Leviathani apud Jobum & Crocodilo apud Ezech. 1. c. & alibi diserte applicatur. In nostro enim hemistichio Sennacheribus cum ceto superbiente viriumqve suarum robori confiso, sicuti & Ezech. 29. Pharao balanae similis habetur Sed vero R. SALOMON ISAACIDES qui vult intelligi ad Es 37. 29. hanc attulit explicationem, כסין טבעת הוא: ותחבין אותו בשפת בהמה שעסקיה רעים למושכה בו i. e. formam refert NB. annuli, quem infigunt labio jumenti, cujus opera mala (sunt futura, seu quando fure re videtur) En habes annulum, sed non trajiciendum naribus, sed applicandum vel infigendum ne labiis quidem, sed alteri labiorum modo. Ipsa autem סרג in altero hemistichio occurrentis consideratio palam faciet, 1.) R Salomoni de solo camelo, nec de ulla alia fera fermonem esse, 2) Lingvam praecurrisse mentem Doctoris, quia in explicatione vocis חרו ea praecipit, quae verius ad alteram סרג transferenda fuissent, 3) Ex nimio Talmudis studio, cui penitus immerfus fuit, praeter omnem rem atqve opinionem, sui cameli

B

meli

meli fecisse mentione m, quia nempe id se reperisse, in sinu lata-
 batur, non quod pueri in faba. His rebus factum fuisse existi-
 mo, ut ab recutitis suis fratribus omnibus una cum annulato suo
 camelo fuerit relictus solus. Hujus רשי comes alias solet esse
 assiduus R. ABR. BEN ESRA, החכם, qui idemtidem *nec vult nec
 potest intelligi*; sed h. l. perscrutantium fallit aviditatem, quia ad
 Esaia locum adjectum habet: אין לו פרוש, docens, nullam ab
 Eodom in hoc caput conscriptam fuisse interpretationem No-
 vissimus Bibliorum ex Judæis Explanator, R. SALOMON BEN
 MELECH fuit, gratus acceptusque omnibus, Hebraica non ne-
 scientibus. Tantum vero abest ut in sua *Perfectionis pulchritu-
 dine*, סכלל vulgo dicta autoritatem Jarchii sequi maluisset, ut
 illius ne verbulo quidem meminerit, quin Kimchii potius verba
 supra jam a nobis producta transcripserit ad 2. Reg. 19. 28. Ad
 alterum vero locum Es. 37. hæc commentatus est: נקרא כן
 הכלי שמעלים בו הרגים לפי שנוקב לחיי הרג וכן נקרא
 חור i. e. Illud חח vocatur
instrumentum, quo pisces attrahunt, quia perforat genas istius piscis.
Vocatur etiam ita spina perforans, sicuti Prov. 26. 29 occurrit. Sa-
 tis ergo superque intelligimus, Rabbinos communi quodam con-
 sensu Jonathanis Targum secutos, vocem חח per hamum red-
 didisse piscatorium, quem significatum nec ante eosdem a 70.
 illis, ad priorem locum 2 Reg. 19. neglectum fuisse, ipsa ἄγ-
 χισπα illorum clare loquuntur, per quæ, hamos piscatorios indi-
 gitari, ex Job. 40. 20. Jes. 19. 8. & Matth. 17. 27. aliisque locis,
 oppido liquet. Quamquam etiam non negavero, HESYCHI-
 UM, non ad illustrandos LXX. Interpretes tantum, Novique Foederis
 libros utilissimum esse, sed & omni generi Græcorum autorum, Poetarum
 potissimum perdiscendo, mirifice facere, ex judicio Summi in hæctear.
 Aristarchi, b. FABRICII, in æterno, suæ Biblioth. Græcæ, Opere
 Lib. IV. Cap. 35. p. 546; heic tamen palam ἄν ἀγχισπῶν propri-
 am significationem aut præteruisse aut mutasse videtur, interpre-
 tatus illa per: θροαήριον, i. e. venatorium instrumentum. Jpsi-
 us tamen Hesyehii verba producere juvat, quia nobis Vulgati
 camum

camum deinceps illustrabunt. Hæc autem sunt ista: ἄγκιστρον
 δη. αἰθριον ἐκ σιδηρῆς καμπῆδον, ἀγκύλον, σρεβλόν. i. e. ankistrum est
 venatorium (instrumentum seu armorum genus) ex ferro inflexum,
 aduncum: tortuosum, sive detortum. Mox etiam ἀγκύλον explicat per:
 ἐπικαμπῆς, σκολιόν, σρεβλόν incurvum, intortum, asperum.
 Magis proinde proprietati significationis τῶν ἀγκιστρῶν
 adhæsit JULIUS POLLUX, in suo *Onomastico* Lib. 1. p. m. 20. edit. Aldinæ
 Anni 1502. Referens enim ἀλιευτικὰ ἔργα, λέια, piscatoria
 instrumenta, eadem hoc ordine recenset: κάλαμοι, ῥάβδοι, λῖνον,
 κρίνες, ἰππεῖοι, ἀγκιστρα, ἀγίδυσα, δούλα (forsitan δούλα)
 ἀμφίβληστρα. i. e. arundines, bacilli, filum, crines eqvorum,
 hami, retia circumqvaqve complectentia &c. Annullum itaqve
 nondum vides ullum, nedum naribus immittendum bubalinis,
 licet iidem Translatores in eadem causa τῶν ἀγκιστρῶν loco
 non solum Φιμόν substituerint, sed illum quoque naribus non
 apponendum sed ἐμβάλλειν εἰς τὸν ῥίνα apud Jesaiam iusserint,
 Perquam profecto inepte, quia Φιμός nunquam ori, nedum
 naribus indebatur, sed ad solum caput pertinebat, unde & Latinis
 capistrum audit, quod recte quidem in nonnullis Lexicis eine
 Halfter redditur; imperite autem in aliis: ein Maulkorb. Capistrum
 enim a capite jumentorum dictum, recte adfirmat ISIDORUS,
Origg 20. ult. p. m. 1326. Hinc HESYCHIUS quoque καπίστριον
 reddidit per φορβέα ὄνα. Hæc φορβέα autem explicat per ἑλκυστρον,
 περισόμιον. καπίστριον, manifesto indicio, hæc esse synonyma,
 quorum alterum clarius & dilucidius, explicare debeat ignotius
 alterum. Imo vero dum περισόμιον dixit capistrum, illud aperte a
 σόμιον, freno, ore &c. discernit, quia hæc ori quidem, haud
 vero naribus inferebantur, minimeque omnium ut capistrum atque
 Φιμός capiti apponebantur, de quibus singulis pro suæ doctrinæ
 ubertate accuratissime copiosissimeque exponentem vide
 SCHEFFERUM, *de Re Vehiculari* Lib. 1. cap. 13. p. 161. 173 181.
 quia ipse quoque Xenophontis diligentiam in hoc argumento vicit.
 Taceo quod eqvorum hæc sint arma,

non bubalorum, nisi quod capistrum, quia ex loro vel fune est, locum nonnunquam in his etiam forte aliquando invenerit Admodum proinde scienter, Græcarum literarum Phœnix, doctissimusque variorum Græcorum Autorum, ipsiusque Xenophon-
 tis *περὶ ἰππικῆς*. Interpres, b. JOACH CAMERARIUS Imus, de
 cujus summis promeritisque laudibus præter Doctorum virorum
 elogia, affatim congesta a CRENIO Tomo III. Methodorum, sta-
 tim sub initium, vide etiam JAC. THOMASII, *præfat.* 72. dam,
 & præcipue FABRICIUM in *Biblioth. Græc. Lib. XIII. p. 493.* in
 subjuncta nota, qui etiam utilissimo consilio pleniorum Scripto-
 rum Camerarii Elenchum, nunquam satis laudanda industria a.
 pag. 506. usque ad p. 532. subtexit: Scienter admodum. in-
 quam, is græce doctissimus CAMERARIUS in sua *Notat. Figu-
 rar.* ad 1. Tim. 5. 18. verba *ὁ Φιμώσει, βέν ἀλοῶντα* scripsit. *Mi-
 nus proprie de bove dicitur frenari os illius. significat autem vocabulum ob-
 turationem & vinculum. Prohibetur igitur capistro impediri jumentum
 triturans, quo minus pasci possit. De hoc dicto differuit Apostolus 1. Cor.
 9. In narratione Evangelica jubetur os frenare, i. e. silere Diabolus. Fre-
 no coercetor i. e. compeſce aut comprime os* Hæc immortalis gloriæ Cam-
 merarius. Quod vero multa perspicacia ita differuerit Camera-
 rius, Latinorum etiam COLUMELLA probabit, qui Lib. VI. 192.
 de *Re Rust.* de curandis bobus atque jumentis præcipiens, palam
 dicit *jumenta ad jugum aliquod esse capistranda*, de bubus autem di-
 stincte hæc illico subjunxit: *sed bouum corni a religanda esse.* Sole-
 bant etiam capistris interdum addi fiscellæ, quæ craticulatim ex
 funiculis viminibusque plexi erant. sacculi corbesve, unde etiam synec-
 dochice aliquando *Φύσι* appellantur, quolibet fiscellis servos fre-
 quentissime fuisse coereitos, præsertim in pistrinis, ne possent edere, fari-
 namque subducere, laudatissimus observat Schefferus lib. cit. p. 181.
 quod pluribus etiam erudite illustravit Clar. Dn. M. GOETZI-
 US de *Pistrinis Veterum* cap. 4. §. 44. p. 244. Invenimus equidem,
 (cur enim hoc reticeremus?) apud Virgilium Georg. III. 399. *fer-
 rata capistra*, non quod ex ferro erant confata, Sed quia ferratis a-
 culeis erant confixa & hædorum naribus ac genis circumligata,
 prouti etiam JAC. PONTANUS h. 1. Virgilio, uti plerumque so-
 let,

let, scite interpretatur, quales spinæ & aculei coriaceis capistris, quia ex loris fuerant plexa, facile infigi potuerunt. Satis vero de *φ.μ.α* sive capistro.

Transeundum erit ad VULGATÆ *circulum* naribus immit- tendum, quia *camum* aptare avet labiis, pro quo tamen in E- saia loco substituit *frenum*. Dilucide autem inde videbimus, hæc tria vocabula, *circulus*, *camus*, *frenum*, aut Vulgato Interpreti fuisse ignota aut perobscura quia æquipollentia ipsi certo fue- runt. Pro *camo* sane apud Esaiam *frenum* reposuit & quia *camus* semicirculi figuram refert, parum abest quin affirmem, hunc ca- mum vulgatæ fuisse *circulum*. Majorem profecto cum *camo* ha- bet circulus similitudinem, quam si cum *freno*, quod non nisi ori mandibulisque applicari potest, comparetur, cum quo ta- men nihilofecius *camum*, c. eu æquipollens, commutavit. Sed ordine nunc singula contemplabimur. Haud vulgare meis con- jecturis pondus adjectum fuisse ab Sacri nominis Hieronymo, vi- deo, in suis Commentariis ad Esaiam; Tomo V. Opp. f. 145. ita mentem explicante suam: *Itaque ponam NB. circulum sive camum in naribus tuis, ut blasphemantia ora constringam & nequaquam ultra talia loqui audeas; frenumque injiciam labiis tuis. quæ tuam ferociam domet & te reducat in Assyrios. Quæ translatione & in psalmis contra impios Scriptura abutitur: In freno & camo maxillas eorum constringe, qui non appropinquant tibi.* Vide, quam hic vacillet titubetque õ- ptimus Hieronimus, idemque Sanctissimus, quia inter cœlestes di- yosque præ væteris fuit relatus. Quanto enim magis nostras com- mendat adiuvatque suspiciones, modo allatas, tanto magis rece- dit ab omni veritatis specie. Quem proinde sub initium cum circulo naribus destinaverat *camum*, eundem mox in fine cum freno maxillis etiam applicat. Sic certe *Job* LXX. egregie credi- ta divinitas & Hieronymum & Vulgatum seducere valuerunt a veriori tramite. Quemadmodum vero non inficiabimur, ex cir- culo fieri posse annulum, huncque per illum indigitari posse; ita quoque, quod naribus eqvorum, nedum genuini bubali un- quam fuerit insertus, ingenue pernegabo. Largior interea ul- tro

tro, quod capistro, imo ipsi freno etiam, & hodie quoque, vel subter aures, vel juxta oreas, genasve, appendi soleant annuli, tum ornatus gratia, tum ut in angustiis præruptisque viis per editum sonum procul appropinquantes aurigas admoneant, ut opportuno decessu aut transitu sibi consulant. Alii quoque circularum loco adhibebant globulos & id genus, quibus equus, (de bubalis enim hic altum est silentium) luderet. Aliquando etiam ab annulis dependebant lamellulæ, præsertim in oreis, insertæ freno ab utraqve oris parte, ad quam religantur habenæ, quæ singula distinctius dataque opera uberius explicat Schefferus l. c. p. 162 & p. 171. *Solebant, inquit, ferarum malis perforatis inserere annulos ferreos, ut per immisos in illos annulos, funes ducerent, & huc illucque flecterent, sibi que obsequentiores facerent. Quod nos ipsos in urbis aliquoties vidisse meminimus.* En rursus habes annulos! Utrum vero naribus an mandibulis sint immittendi, ipse judicabis. Apposite & ergo provide b. Megalander vertit, dum anulum naribus non inserit, sed capistro nasum & utrasque mandibulas ambeunti, apponit, reddens: *einen Ring, AN D. N.* Tandem veniamus ad camum ob synonymiæ fere, quam supra indicavimus rationem, palam licet ad posterius pertineat tmemation. Hunc vero cum Vulgata freni fecerit synonymon, atque utrumque labiis applicaverit, non unius generis fuisse, bene cum SCHEFF: FERRO, l. c. p. 166 observabimus. Camus enim fiscellam denotans, utique tanquam pars aliqua ad frenum capistrumque adjecti referri que potest. Si ferreus erat camus, aut fiscella ferrea, equorum ori induebatur, præsertim si mordaces essent. Viminea autem erat, sive e funiculis reticulatim plexa, si quando boum occludebat ora, ne inter arandum herbas & pabulum possent invadere. Hinc etiam Hefychius, *κημος*, inquit, *ἄσπεριδιθέμενος τοῖς ἵπποις, εἰς ἐν καὶ κρίθαι βαλλονται, καὶ εἶδος χαλιῶν.* Hic camus pistro additus freni vices supplet, licet ipse equus relinqvatur infrenis, quia illi nihil est, in quo frendat dentibusque crepet, ut recte etiam *εἶδος χαλιῶν* vocetur. Hinc recte ISIDORIUS camum ita exponit. *Camus genus asperi freni est, quo caballi coerceri solent, dictus a curvitate. χαμὸν enim Græci curvum dicunt.* Duo notabis, quod

quod nempe camus & asper & præterea curvus sit, qualis hodie-
 que eqvorum ori nasoqve exterius solet imponi & vernacule eiu
 Rappum, vulgariter Rappuhn, vocari, qvi, qvia uncos habet, fo-
 diendo eqvi naso paratos aptosqve, hinc circuli vel mediæ poti-
 us lunæ (inferiores enim maxillas non claudit) orbem refert, fer-
 ræ instar interius dentatum & acuminatum, qvale quid supra de
 spina artificiali ex Mercero Fulleroqve audivimus. Venatoribus
 præsertim hoc cami genus capistro additum & familiare & per-
 quam est commodum, ut ipsis etiam frenis lupatisqve præferant.
 Dum enim vel aucupio vel ferarum insidiis capturaqve operam
 dant, locum eqvas servare edoctus, pascere interea potest, aut si
 humus gelu riguerit, pabulo vesci potest, fiscellæ labiis circum-
 ligatæ, indito. Eqvo autem vecti, hujus cami beneficio infrenes
 eqvos propter serratas spinas, acus, dentesqve æqve facile Fle-
 ctere, continere atqve compescere possunt, qvamsi lupata etiam
 illorum ori injecissent frena. De his vero in altero hemistichio
 uberior differendi locus erit, ubi etiam de freno ejusqve parti-
 bus, variisque generibus erit dicendum. Meam proinde cau-
 sam perorabit omnem doctissimus SCHEFFERUS, *Minime in*
eorum, inqviens, sum sententia, qvi exponunt (postomidem scil. eine
Brembsen,) circulum ferreum, dentatum, naribus eqvorum ferocienti-
um imponi solitum, quem in præcedentibus ostendimus vocari camum.
Circulum enim sive camum NB. nemo unquam fecit pendentem de na-
ribus, sicuti manifeste de postomide Lucilius testatur. Nisi autem me
omnia fallunt, postomidem non appendent naribus, sed extre-
mitati superioris labii adjiciunt, quod infra nares est. Diversa
itaqve per se sunt, de naribus pendere (quod non nisi per sy-
necdochen de labio superiori ejusque extremitati dixeris) naso ap-
pensum esse (quod per eundem tropum, nares labiumqve include-
ret) atqve per nares transmissum trajectumqve esse, (quod nec de
naso, naribus superiori, nec de labio inferiori unquam dici potest)

Viam sic nobis parassemus, ut inoffenso pede progredere-
 mur ad פַּרְסוּתָא perscrutationem, indivulso nexu cum nostro ha-
 mo connexi, quodqve nos ab piscatoribus deduceret ad agaso-
 nes. Potior autem hac vice & pietatis & officii nostri habenda est
 ratio,

ratio, DEOqve T. O. M. Regnantium Regi humillimæ perfolven-
dæ sunt gratiæ, cum, quod hanc nobis reddiderit meditandi scri-
bendiqve opportunitatem, diu anxieqve exoptatam, tum quod
superstitis nos clementissime conservaverit, qui communem
Patriæ nostræ lætitiæ, ex feliciori auspicio redeuntis gloriosif-
simi Natalis *Serenissimi nostri Ducis, CAROLI LEOPOLDI, Ducis
Regnantis Meclenburgii, Principis Vetustæ Gentis Henetæ, Sverini &
Raceburgi, Comitis item Sverinensis, Terrarum Rostochii atqve Stargar-
diæ Dynastæ, Domini & Nutritoris nostri longe clementissimi,* ad omnes
etiam bonos redundantem, concelebrare possemus. Huic autem
religioni quanta satisfacere studuerim integritate, Serenissimorum
Ducum Meclenburgicorum præcellissimæ aliquando testabuntur
tesseræ gentilitiæ. Publicam interea dictis operæqve meæ præ-
stitæ fidem profitebuntur

Præclari & ad optima quævi nati factqve Juvenes, quia.

- I. CHRISTOPH. DAVID. MICHÆLSEN, Wahrino Meclenb.
Oratione Germanica, metro adstricta, de
Sereniss. Ducum Meclenb. Seuto, in genere
- II. GEORG. VOLLRATH SIEVERT. Türcovicns.
Orat. Latina profaica, de
Grypho Meclenburgico,
- III. CHRISTIAN GOTTLIEB WARNEMUNDE, Gustroviens.
carmine germanico canet

Brachium cum annulo pronubo cœlitus protensum. Quam itaqve
VOS, PRÆSIDES & SACERDOTES U RIUSQVE JUSTITIE,
& doctrinæ copia excellenti, & meritorum gloria immortalis & lit-
rarum amore eximio, meis qualibuscunqve elogiis longe superio-
res, jam olim nostro bene merendi non studio, sed officio, præstitis
humanitatem, ut bene VOB. Scorum dicturis benignas dederitis aures; eun-
dem nobis quoqve vel Gymnasio Dacali potius largiamini favorem, atqve
crassina luce V. D! frequentes assiduqve confluat, animumqve dicendi O-
ptimis Javenibus accendatis est quod omni voto expeto, omniqve obsequio
ambio. Sic namqve preces pro salute Serenissimi Principis nostri, CAROLI
LEOPOLDI, *Ducis regnantis Meclenburgici, &c.* conjungere, nostramqve pieta-
tem palam profiteri, aliisque, qui patendi serviunt gloriæ facem præferre,
fas erit ut omnes ore læti exclamare valeamus; Vivant Deliciæ gentis
Meclenburgicæ, nempe CAROLUS LEOPOLDUS!

d. 25. Nov. 1745.

⦿ : (0) : (⦿)

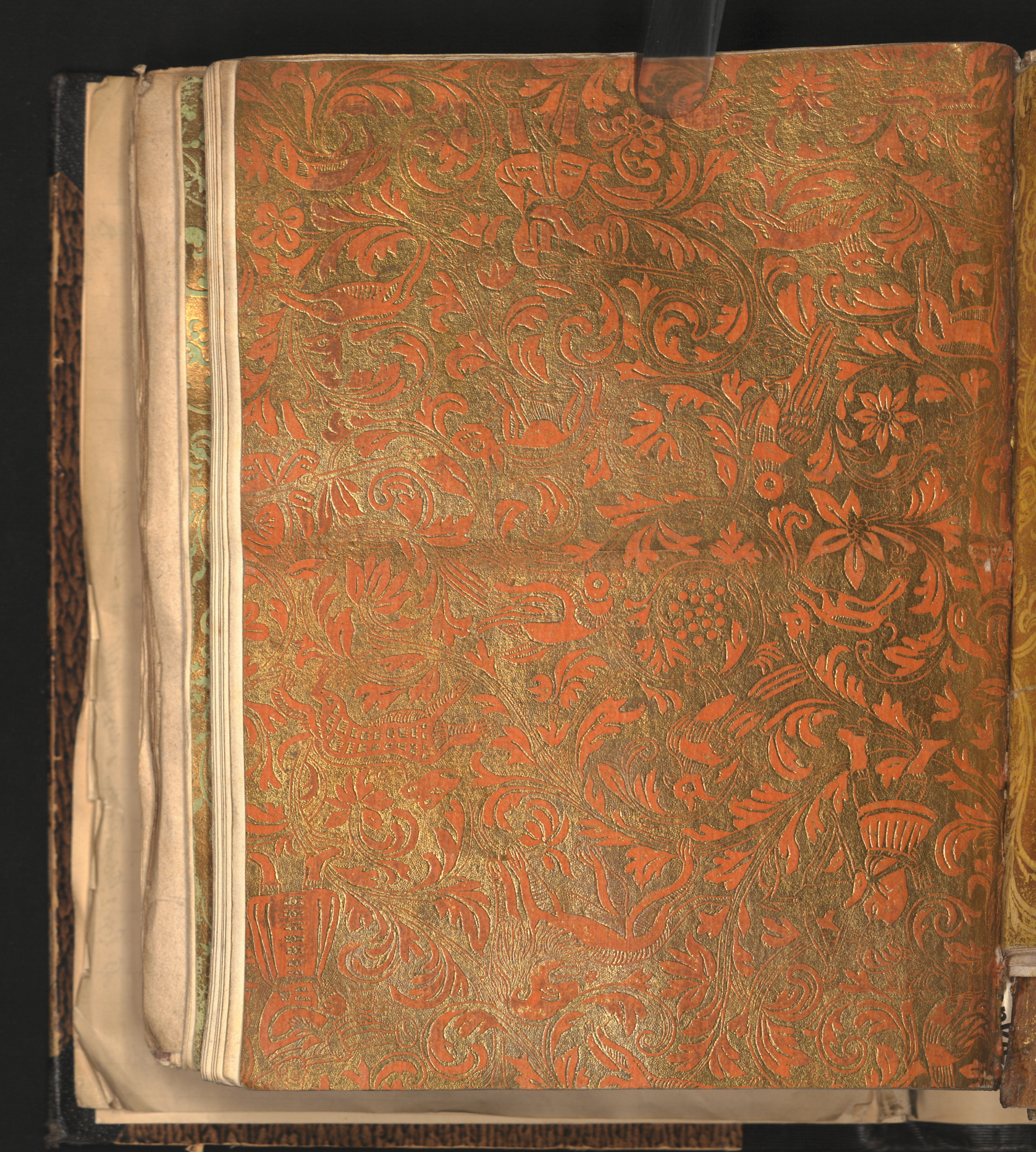
olven-
h fer-
quod
unem
riofit-
Duc
erit &
Sargar
omnes
e autem
norum
buntur
ea pre

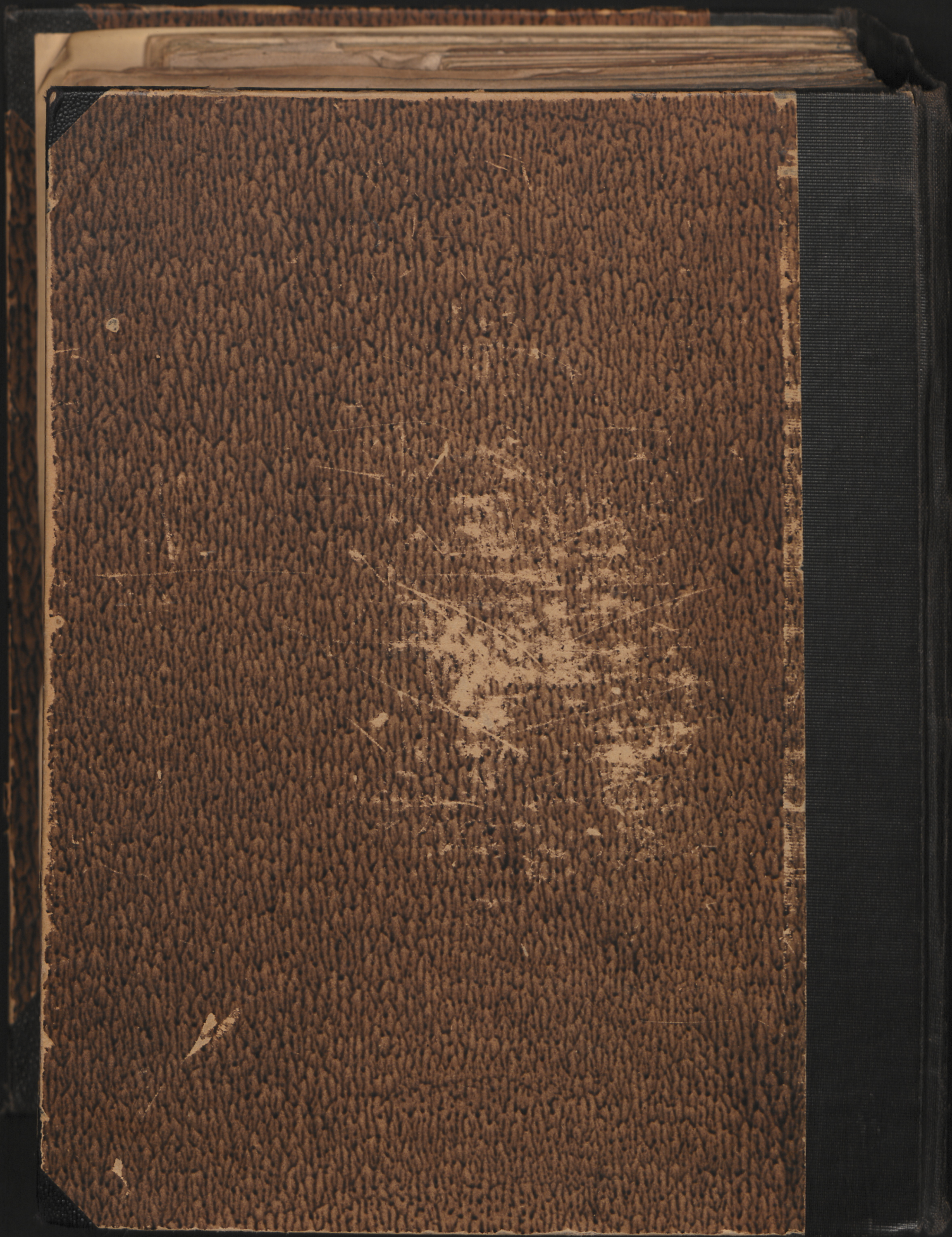
.
eclenb

rovienf

itagre
111.E
& lit-
lapens
rahitib
ata; can
em. age
eend O-
obliquo
CAROL
ve pieu
prerent
gentis

6018.000.001.014

De Riddagshausano coenobio autem hæc traduntur. Dies
 Kloster hat einen Abbet gehabt und eine feine Schule, darinnen
 12 Knaben mit aller Nothdurft unterhalten, und in Logicis stu-
 diis durch einen Magistrum, welchen der Abt besoldet, institui-
 ret werden. Solcher Kloster-Schulen seyn 6. im Lande
 schweig, in unterschiedliche Classes abgetheilet, durch w
 Stipendiaten ordentl. geführet werden, bis man sie ent
 der Universitæt nach Helmstädt mit Nuß verschick
 Cum deinde turbulento *Brunsvicum*, mox vero Gv
 tum adiiisset, in secessu vicino *Zessen* ab Avia sua te
 receptus & per 9 dies retentus fuit. Amoenitates aut
 fementes, dictaque Monasteria latius enarrabant Auto
 Baringium reperiundi.

§. 7.

Hessemo die 4 Martii discedebatur, reliquaque
 stadio, Schanderslebiaque, *Halam*, intravit, ubi d.
 præter alia, salinas quoque vidit, de quibus ita: D. M
 Bericht nach, sollen die Salz-Roten jährlich 2 Tonnen
 tragen. Doch wird eine wieder auf die Unkosten g
 Von der andern muß man dem Hrn. Bischof ein gena
 richten, welcher das Feudum 123 Häusern verleihet.
 vero de his Salinis Scriptorum nubem collegit Clar.
 SIGIUS, plenior sine dubio dabunt notitiam in *Br*
xon. Super. p. 941. In templo Cathedrali Halensi
 runt Epitaphium D. Mosmanni, ex unica sua uxore
 liberorum Parentis facti, cujus πολυγενίας alia plurac
 peditabant exempla, *STISSERUS ad Sirac.* 16. p. 17
CARTUS Observat. Hist. Polit. Decad. II. p. 286 - 2
Jac. THOMASII, Oratt. p. 121. *LANSII Consult.* p. n
 omittam *STEPNERUM in Inscript. Lipsiensibus:* A

